

Το Δωδεκαήμερο

Στο λαϊκό εορτολόγιο η περίοδος από την παραμονή των Χριστουγέννων έως τα Θεοφάνια ονομάζεται "**Δωδεκαήμερο**" ή "**Δωδεκάμερο**". Τρεις μεγάλες γιορτές γιορτάζονται εκείνες τις μέρες. Τα **Χριστούγεννα**, η **Πρωτοχρονιά** και τα **Φώτα**. Σε όλο αυτό το διάστημα, σε κάθε περιοχή της Ελλάδας, υπήρχαν διάφορα έθιμα που είχαν ως σκοπό τους να προαναγγείλουν τον ερχομό της άνοιξης, για να εξασφαλίζουν για όλους την ευτυχία και να τονώσουν το αίσθημα της θρησκείας και της οικογένειας.

Για να δώσουν το χαρμόσυνο μήνυμα ότι η φύση θα προχωρήσει από την περίοδο του χειμώνα και το σκοτάδι στο ανοιξιάτικο φως και τη βλάστηση, στόλιζαν κάθε γωνιά του σπιτιού τους με κλαδιά από μυρτιά, μυρσίνη, δάφνη και ελιά. Στα τζάκια των σπιτιών, νύχτα μέρα, είχαν συνέχεια αναμμένη τη φωτιά, για να μην πλησιάζουν οι Καλικάντζαροι, τα περίεργα ξωτικά, που πίστευαν πως κυκλοφορούσαν και πείραζαν τους ανθρώπους μιας και τα "νερά ήταν αβάπτιστα", ο Χριστός, δηλαδή, δεν είχε βαπτισθεί ακόμη. Τα παιδιά έλεγαν κάλαντα με ευχές για τους νυκοκυραίους, ενώ οι νοικοκυρές έφτιαχναν γλυκίσματα.

Νυχτερινές ακολουθίες στην εκκλησία και οικογενειακές συγκεντρώσεις ενίσχυαν τους δεσμούς με τη θρησκεία και την οικογένεια.

Πηγή: "Το Ελληνικό Δωδεκαήμερο", εκπαιδευτικός φάκελος Μουσείου Μπενάκη

Έθιμα Δωδεκαήμερου

Γενικά, τα έθιμα στις γιορτές των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς προέρχονται από ένα συνδυασμό θρησκευτικών και λαϊκών παραδόσεων που γιορτάζονται κυρίως από τους χριστιανούς της Ευρώπης και της Αμερικής αλλά και από άλλους λαούς μη χριστιανικούς (Κινέζοι, Ιάπωνες κ.ά.). Στην Ελλάδα συνδυάζονται διεθνή έθιμα, όπως ο **Αϊ-Βασίλης** και η **υποδοχή του νέου έτους**, με ελληνικά έθιμα, όπως το **πρωτοχρονιάτικο ρόδι** και ιστορίες με **καλικάντζαρους**.

Ανταλλαγή δώρων

Σημαντικότερο έθιμο στις γιορτές των Χριστουγέννων είναι η ανταλλαγή δώρων. Ιδιαίτερα για τα παιδιά, η εποχή των Χριστουγέννων είναι αυτή κατά την οποία λαμβάνουν σημαντικό αριθμό δώρων από τους γονείς και τους συγγενείς τους, αλλά και από τον Αϊ-Βασίλη, ο οποίος κατά την παράδοση φέρνει τα δώρα κατεβαίνοντας από την καμινάδα του σπιτιού. Στη διεθνή παράδοση τα δώρα τοποθετούνται μέσα στις κάλτσες που είναι κρεμασμένες μπροστά στο τζάκι.

Διακόσμηση

Κύρια έθιμα στη διακόσμηση είναι ο **στολισμός του δέντρου** των Χριστουγέννων (διεθνές) το **Αλεξανδρινό** ή **Αστέρι της Βηθλεέμ** (διεθνές), το **χριστουγεννιάτικο καραβάκι** (ελληνικό έθιμο που έχει σχέση με την ενασχόληση των Ελλήνων με τη θάλασσα) και ο στολισμός με **φώτα χριστουγεννιάτικα**. Στην Ελλάδα το πρώτο χριστουγεννιάτικο δέντρο στολίστηκε στα βασιλικά ανάκτορα, όταν ήταν βασιλιάς ο Όθωνας.

Τοπικά έθιμα

Στη Ρούμελη, στη Θεσσαλία, στο Μοριά αλλά και στη Νησιωτική Ελλάδα (κυρίως του Αιγαίου), χαρακτηριστικά της γιορτής των Χριστουγέννων ήταν το **διαρκές άναμμα της φωτιάς** (κρατάει όλο το Δωδεκαήμερο) που έχει αποτρεπτικό χαρακτήρα κατά των καλικάντζαρων και των κακών πνευμάτων και το **σφάξιμο του γουρουνιού**. Όσοι δεν είχαν γουρούνι σφάζανε γίδα ή πρόβατο. Στόλιζαν το σπίτι με κλαδιά κέδρων και αγριοκερασιάς. Δε λούζονταν, γιατί το θεωρούσαν γρουσουζιά, κι έβαζαν ένα αγοράκι να κάνει **ποδαρικό**.

Φαγητά & γλυκίσματα

Την περίοδο των Χριστουγέννων στην Ελλάδα προετοιμάζονται ιδιαίτερα γλυκά και φαγητά, όπως η **γαλοπούλα**, το **χριστόψωμο**, η **βασιλόπιτα**, τα **μελομακάρονα**, οι **κουραμπιέδες** κ.ά.
